

Zmeny právnej formy obchodných spoločností a družstiev podľa novej právnej úpravy

The change of legal form of companies and cooperatives under the new legislation

JUDr. Radka Kopčová, PhD. LL.M.

Ústav súkromného práva, Fakulta práva, Paneurópska vysoká škola, Bratislava

Anotácia

Zmena právnej formy predstavuje významný právny a ekonomický krok v živote obchodnej spoločnosti a družstva. Ide o transformáciu, kedy existujúca obchodná spoločnosť alebo družstvo zmení svoju právnu formu na inú, a to bez toho, aby zanikla. Predmetom príspevku je analýza právnej úpravy zmien právnej formy obchodných spoločností a družstiev podľa nového zákona č. 309/2023 Z. z. o premenách obchodných spoločností a družstiev („zákon o premenách“), ktorý nadobudol účinnosť 1. marca 2024. Ide o implementáciu Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/2121 upravujúcu cezhraničné premeny, zlúčenia, splynutia a rozdelenia spoločností. Táto smernica zavádza nové pravidlá pre spoločnosti v EÚ, aby sa uľahčilo ich presúvanie sa do iných členských štátov. Autorka analyzuje súčasnú právnu úpravu zmeny právnej formy obchodných spoločností a družstiev, ktorou je vnútroštátna (domáca) zmena právnej formy a cezhraničná zmena právnej formy. Pomocou využitia metódy komparácie je poukázané na najzásadnejšie rozdiely v právnej úprave zmien právnej formy podľa predchádzajúcej právnej úpravy v Obchodnom zákonníku a podľa novej právnej úpravy v zákone o premenách. Poukazuje sa tiež na rozdiely medzi vnútroštátnou a cezhraničnou zmenou právnej formy obchodných spoločností a družstva. Osobitná pozornosť je venovaná ochrane zainteresovaných osôb.

Annotation

The change of legal form represents a significant legal and economic process in the life cycle of a company. It involves transforming a business entity from one legal form to another without terminating its legal personality. This paper is an analysis of the legal regulation of changes in the legal form of commercial companies and cooperatives under the new Act No. 309/2023 Coll. on Conversions of Commercial Companies and Cooperatives („the Conversion Act“). The aim of the Conversion Act is to implement EU Directive 2019/2121, as well as to create a uniform and transparent framework regulating the various types of domestic and cross-border conversions and changes of legal form of the companies in Slovakia. The author analyzes the current legal regulation of changes in the legal form of commercial companies and cooperatives, which is a national (domestic) change of legal form and a cross-border change of legal form. Using the comparison method, the most fundamental differences in the legal regulation of changes in legal form under the previous legislation in the Commercial Code and under the new legislation in the Conversion Act are pointed out. It also highlights the differences

between domestic and cross-border changes in the legal form of companies and cooperatives. Particular attention is paid to the protection of interested parties.

Kľúčové slová

zmena právnej formy, zákon o premenách, Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/2121, sloboda usadiť sa, vnútroštátna (domáca) zmena právnej formy, cezhraničná zmena právnej formy, ochrana zainteresovaných osôb

Key words

change of legal form, the Conversion Act, Directive (EU) 2019/2121, freedom of establishment, national (domestic) change of legal form, cross-border change of legal form, protection of interested parties

I. Úvod

Zmena právnej formy obchodných spoločností a družstiev predstavuje významný právny a ekonomický krok v živote obchodnej spoločnosti a družstva. Zmena právnej formy, nazývaná aj transformácia, je proces, pri ktorom existujúca obchodná spoločnosť alebo družstvo zmení svoju právnu formu na inú, a to bez toho, aby zanikla. Možnosť zmeny právnej formy reflektuje potrebu flexibility a adaptability podnikateľského prostredia, kde sa právna forma často prispôsobuje meniacim sa podmienkam na trhu, interným potrebám podnikateľov, daňovej optimalizácii či ekonomického rastu spoločnosti. Zmena právnej formy nepredstavuje len formálny úkon. Zmena právnej formy prináša viaceré právne, ekonomické, daňové, a najmä organizačné dôsledky, ktoré majú dopad na zainteresované osoby, akými sú najmä zamestnanci, veritelia či spoločníci. Prijatím smernice (EÚ) 2019/2121 sa zakotvili harmonizované pravidlá o cezhraničných premenách a rozdeleniach, ktoré prispievajú k odstráneniu obmedzení týkajúcich sa slobody usadiť sa, čím sa má zároveň zabezpečiť aj primeraná ochrana týchto zainteresovaných osôb.¹

Ešte donedávna bola na Slovensku právna úprava zmeny právnej formy obchodných spoločností a družstiev upravená v zákone č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník.² Prijatím zákona č. 309/2023 Z. z. o premenách obchodných spoločností a družstiev a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol platnosť dňa 1. marca 2024, došlo k vyňatiu ustanovení o zlúčeníach, splynutiach, rozdeleniach a zmene právnej formy z Obchodného zákonníka do osobitnej právnej úpravy.³ Podľa súčasného znenia ustanovenia § 69 OBZ: „*Na premenu, cezhraničnú premenu a zmeny právnej formy obchodných spoločností a družstiev sa použijú ustanovenia osobitného predpisu o premenách obchodných spoločností a družstiev.*“

Zmenami právnej formy sa rozumie zmena právnej formy tak, ako bola aj do prijatia zákona o premenách vnímaná v rámci ustanovení Obchodného zákonníka a *cezhraničná zmena právnej formy*. Cezhraničná zmena právnej formy je novým právnym inštitútom, ktorý bol do slovenského právneho poriadku zavedený až prijatím Zákona o premenách. Umožnenie cezhraničnej zmeny právnej formy má podľa novej právnej úpravy za cieľ zvýšiť cezhraničnú mobilitu spoločností v rámci EÚ. Vo viacerých členských štátoch je inštitút cezhraničnej zmeny právnej formy terminologicky vnímaný v súčasnosti ako „cezhraničné premiestnenie sídla“. Problematika cezhraničného premiestnenia sídla spoločnosti bola po dlhú dobu v slovenskej právnej úprave riešená pomerne stručne. Na absenciu podrobnej slovenskej právnej úpravy v otázke cezhraničného premiestnenia sídla a na aplikačné problémy súvisiace s potrebou prijatia právnej úpravy v tejto oblasti upozorňovali pred prijatím inštitútu cezhraničnej zmeny právnej formy aj tuzemskí autori.⁴ V našom článku sa pre obmedzený rozsah nebudeme venovať podobne iným právnym inštitútom, a to vrátane cezhraničnej premeny. Cezhraničná premena *nie je to isté* ako cezhraničná zmena právnej formy, aj keď oba inštitúty spolu

¹ Bližšie k zrušeniu obchodnej spoločnosti bez likvidácie z pohľadu účtovníctva a daní pozri napr.: Ondrušová, L., Právna úprava premeny obchodných spoločností. In: *Ekonomika a informatika*, roč. 21, č. 2 (2023), s. 26-35.

² Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej v texte len ako „Obchodný zákonník“ alebo „OBZ“).

³ Ďalej v texte len ako „Zákon o premenách“ alebo „ZoP“.

⁴ Pozri napr.: Jelínková Dudzíková, D., Cezhraničné premiestnenie sídla právnických osôb v Európskej únii. In: *Justičná revue*, roč. 73, č. 2 (2021), s. 208 – 217.

súvisia. Cezhraničnú premenu možno chápať ako pojem *širší*, ktorý môže zahŕňať rôzne druhy fúzií, ktoré sú zároveň aj cezhraničné zmeny právnej formy v inom kontexte.⁵

V predloženom článku v prvom rade poukazujeme na hlavné dôvody prijatia novej právnej úpravy na úrovni EÚ a na Slovensku, pokiaľ ide o zmeny právnej formy obchodných spoločností a družstva. Z dôvodu obmedzeného rozsahu článku sa nezameriavame na celé pozadie harmonizačného procesu cezhraničných premien v rámci EÚ a v prvej kapitole uvádzame len prelomové rozhodnutia v oblasti slobody usadiť sa pre spoločnosti v rámci EÚ. Následne v dvoch kapitolách vyčerpávajúco vymedzujeme jednotlivé formy zmien právnej formy obchodných spoločností a družstva podľa novej právnej úpravy zakotvenej v ustanoveniach § 105 až 117 ZoP (pôvodná právna úprava bola obsiahnutá v § 69b OBZ), a to jednak *vnútroštátnu (domácu) zmenu* a jednak *cezhraničnú zmenu* právnej formy obchodných spoločností a družstva, čo tvorí jadro nášho článku. Záverom, najmä pomocou využitia metódy komparácie, poukazujeme na najzásadnejšie rozdiely v právnej úprave zmien právnej formy podľa predchádzajúcej právnej úpravy v Obchodnom zákonníku a novej právnej úpravy v Zákone o premenách. Rovnako uvádzame rozdiely medzi vnútroštátnou a cezhraničnou zmenou právnej formy obchodných spoločností a družstva.

Vychádzame najmä zo slovenského a európskeho platného práva, súvisiacej judikatúry, najmä pokiaľ ide o kľúčové rozhodnutia SDEÚ, ktoré viedli k harmonizačnému procesu problematiky cezhraničných premien spoločností v EÚ, tuzemskej a zahraničnej dostupnej odbornej literatúry k cezhraničnej zmene právnej formy a premenám vo všeobecnosti. Zo slovenských autorov venujúcej sa tejto problematike rezonujú najmä odborné články B. Grambličkovej a R. Macka, ďalej D. Jelínkovej Dudzíkovej, Z. Bartovej a L. Žitňanskej.

II. Dôvody prijatia novej právnej úpravy na Slovensku a stručné zhrnutie harmonizačných procesov na pôde EÚ

V júli 2023 bol na Slovensku schválený nový zákon, zákon č. 309/2023 Z. z. o premenách obchodných spoločností a družstiev a o zmene a doplnení niektorých zákonov (Zákon o premenách). Tento zákon je transpozíciou Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/2121 z 27. novembra 2019, ktorou sa mení Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1132 zo 14. júna 2017 týkajúca sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností⁶, pokiaľ ide o cezhraničné premieny, zlúčenia alebo splynutia a rozdelenia o cezhraničných premenách, zlúčeníach a splynutí obchodných spoločností a družstiev.⁷ Smernica (EÚ) 2019/2121 priniesla do slovenského právneho poriadku zmeny v oblasti cezhraničných premiestnení sídla, cezhraničných zlúčení a cezhraničných rozdelení obchodných

⁵ Porovnaj: podľa § 2 ods. 2 ZoP: „Cezhraničná premena je cezhraničná fúzia alebo cezhraničné rozdelenie spoločnosti.“ a ods. 6 tohto ustanovenia: „Cezhraničná fúzia je fúzia, ak aspoň jednou zúčastnenou spoločnosťou alebo nástupníckou spoločnosťou je slovenská spoločnosť a aspoň jednou zúčastnenou spoločnosťou alebo nástupníckou spoločnosťou je zahraničná spoločnosť.“; § 2 ods. 15 ZoP: „Cezhraničná zmena právnej formy je postup, pri ktorom spoločnosť bez zrušenia alebo likvidácie zmení svoju právnu formu zapísanú v registri pôvodného štátu na právnu formu podľa práva cieľového štátu a zároveň premiestni do cieľového štátu aspoň svoje sídlo.“

⁶ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1132 zo 14. júna 2017 týkajúca sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností (Ú. v. EÚ L 169, 30.6.2017), v ktorej sa upravujú cezhraničné zlúčenia alebo splynutia kapitálových spoločností (ďalej len „smernica (EÚ) 2017/1132“).

⁷ Ďalej len „smernica (EÚ) 2019/2121“.

spoločností v rámci Európskej únie. Touto novou, osobitnou, právnou úpravou došlo k vyňatiu ustanovení o zlúčení, splynutí, rozdelení a zmene právnej formy z ustanovení §§ 69, 69a, 69aa, 69b Obchodného zákonníka, ktoré upravovali zrušenie obchodnej spoločnosti bez likvidácie, ako aj zmenu právnej formy spoločnosti.⁸

Deklarovaným základným cieľom zákona o premenách je vytvoriť jednotnú, ucelenú a prehľadnú právnú úpravu premien, cezhraničných premien a zmien právnej formy pre všetky druhy obchodných spoločností a družstva.⁹ Z dôvodu viacerých transpozícií smerníc v Obchodnom zákonníku bola v minulosti právna úprava v tomto ohľade značne neprehľadná a roztrieštená. Nový zákon o premenách reaguje na požiadavku smernice (EÚ) 2017/1132 v platnom znení, a to, podporiť cezhraničnú mobilitu obchodných spoločností. Ako odôvodňuje európsky zákonodarca: „Pravidlá o cezhraničných zlúčeníach alebo splynutiach predstavuje dôležitý míľnik v zlepšovaní fungovania vnútorného trhu pre spoločnosti a uplatňovania slobody usadiť sa.“¹⁰

Jednotný trh EÚ je založený na štyroch základných slobodách, a to: voľný pohyb tovaru, voľný pohyb osôb, voľný pohyb služieb a voľný pohyb kapitálu.¹¹ Kľúčový aspekt vyplývajúci zo slobody pohybu je „sloboda usadiť sa“. Sloboda usadiť sa, označovaná v odbornej literatúre niekedy aj ako sloboda etablovania alebo sloboda podnikania, patrí medzi najvýznamnejšie prvky vnútorného trhu EÚ a predstavuje jednu zo základných zásad práva EÚ.¹² Zjednodušuje a zvyšuje mobilitu podnikov v rámci EÚ, čím prispieva k hospodárskemu rastu celej únie.¹³ Sloboda usadiť sa je zakotvená aj priamo v Zmluve o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) v čl. 49 (pôvodný článok 43 ZES). Podľa tohto ustanovenia: „V rámci nasledujúcich ustanovení sa zakazujú obmedzenia slobody usadiť sa štátnych príslušníkov jedného členského štátu na území iného členského štátu. Zakazujú sa aj obmedzenia, ktoré sa týkajú zakladania obchodných zastúpení, organizačných zložiek a dcérskych spoločností štátnymi príslušníkmi jedného členského štátu na území iného členského štátu. Sloboda usadiť sa zahŕňa aj právo zahájiť a vykonávať samostatnú zárobkovú činnosť, založiť a viesť podniky, najmä spoločnosti v zmysle druhého

⁸ K pojmovému vymedzeniu pozri napr. aj: Ondrušová, L. Právna úprava premeny obchodných spoločností. In: *Ekonomika a informatika*, roč. 21, č. 2 (2023), s. 26-35; Pastierik, V. Podnikové premeny a zmeny vo vybraných súvisiacich zákonoch (rozdelenie, splynutie, rozštiepenie, odštiepenie, zmena právnej formy). In: *Daňový a účtovný poradca podnikateľa*, č. 15 (2023). Žitňanská, L. Odštiepenie v novej právnej úprave premien spoločností. In: *Súkromné právo*, roč. 6 (2024).

⁹ Pozri: Dôvodová správa k vládnemu návrhu zákona o premenách obchodných spoločností a družstiev a o zmene a doplnení niektorých zákonov z 14.4.2023 (ďalej len „dôvodová správa“).

¹⁰ Odôvodnenie 1 smernice (EÚ) 2019/2121.

¹¹ Berlingher, D., Regulating Free Movement of Goods within the European Union. In: *Journal of Legal Studies*, roč. 21, č. 35 (2018), s. 61-77 (DOI: 10.1515/jles-2018-0005). Porovnaj: niektorí autori argumentujú, že za základné práva sa považuje len voľný pohyb osôb a služieb, ale nie voľný pohyb tovaru ani voľný pohyb kapitálu (pozri k tomu napr.: De Cecco, F., Fundamental Freedoms, Fundamental Rights, and the Scope of Free Movement Law. In: *German Law Journal*, roč. 15, č. 3 (2014), s. 383 – 406. DOI: <https://doi.org/10.1017/S2071832200018964>).

¹² Karpát, A., *Voľný pohyb spoločností v judikatúre Súdného dvora EÚ*, Bratislava: EUROIURIS, 1991, s. 102-110.

¹³ Pozri k tomu napr.: Lipková, B., Ekonomické slobody v Európskej únii po vytvorení jednotného trhu. In: *Ekonomický časopis*, roč. 59, č. 5 (2011), s. 506 – 527.

pododseku článku 54¹⁴, za podmienok stanovených pre vlastných štátnych príslušníkov právom štátu, v ktorom dochádza k usadeniu sa, pokiaľ ustanovenia kapitoly o pohybe kapitálu nestanovujú inak.“

Zabezpečenie slobody usadiť však predstavuje v skutočnosti výzvu, najmä pokiaľ ide o problematiku cezhraničnej premeny obchodných spoločností. Ide o tie situácie, kedy má spoločnosť záujem presťahovať sa z jedného štátu do druhého bez likvidácie a podriaďuje sa zákonom tohto štátu. Podľa H. Kolasa význam riešenia tohto problému spočíva v jeho kľúčovej úlohe pre fungovanie jednotného trhu EÚ.¹⁵ Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora EÚ, sloboda usadiť sa zahŕňa právo spoločnosti založenej v súlade s právnymi predpismi členského štátu *premeniť sa* na spoločnosť podľa práva iného členského štátu, pokiaľ sú splnené podmienky vymedzené právnymi predpismi tohto druhého členského štátu a najmä pokiaľ je splnené kritérium stanovené týmto druhým členským štátom na účely väzby spoločnosti na jeho vnútroštátny právny poriadok. Tento princíp potvrdzuje aj rozsudok Súdneho dvora EÚ C-210/06 zo 16. decembra 2008 vo veci *Cartesio Oktató és Szolgáltató Bt.*¹⁶

Chýbajúci spoločný právny rámec jednotlivých členských krajín však viedol k právnej roztrieštenosti, právnej neistote, a tým aj k prekážkam pri uplatňovaní zásady slobody usadiť sa. Zároveň viedol aj k neoptimálnej ochrane zainteresovaných osôb, akými sú zamestnanci, veritelia a menšinoví spoločníci v rámci vnútorného trhu. Harmonizačný proces cezhraničných premien v rámci EÚ však „nabral na obrátkach“ v roku 2018, po vydaní rozsudku Súdneho dvora EÚ C-106/16 z 25. októbra 2017 vo veci *Polbud*.¹⁷ Toto kľúčové rozhodnutie potvrdilo, že spoločnosti sa môžu zapojiť do cezhraničných premien na základe slobody usadiť sa, aj keď nevykonávajú hospodársku činnosť v novej hostiteľskej krajine. Objasnilo sa, že registrované sídlo sa môže premiestniť do iného členského štátu s cieľom zmeniť platné vnútroštátne právo (*lex societatis*) bez nutnosti fyzického presunu alebo prevodu hlavnej činnosti, hoci musia byť splnené požiadavky cieľovej krajiny. Toto rozhodnutie na jednej strane podporilo hospodársku súťaž vo vnútornom trhu EÚ, ale na strane druhej vyvolalo zároveň aj obavy z možného zneužívania, čo neskôr viedlo k tomu, že Európska komisia navrhla nové pravidlá so zárukami proti umelým konštrukciám. Rozsudok vo veci *Polbud* je práve preto vnímaný ako prelomové rozhodnutie v oblasti slobody usadiť sa pre spoločnosti v rámci EÚ, pretože objasňuje, že táto sloboda sa vzťahuje aj na právo premiestniť iba registrované sídlo spoločnosti pri opätovnom založení spoločnosti v zahraničí (cezhraničná premena).¹⁸ Výsledkom celého harmonizačného procesu bolo prijatie Smernice (EÚ)

¹⁴ Podľa tohto ustanovenia: „Spoločnosťami sa rozumejú spoločnosti založené podľa občianskeho alebo obchodného práva vrátane družstiev a iných právnických osôb podľa verejného alebo súkromného práva s výnimkou neziskových spoločností.“

¹⁵ Kolas, H., Cross-Border Conversions In Accordance With the Directive (EU) 2019/2121 and the Current Rules of Law of the Czech Republic. In: *Prague Law Working Papers Series*, roč. 1, č. 1 (2024).

¹⁶ Podľa Súdneho dvora EÚ obmedzenie uložené spoločnosti štátom pôvodu pri jej premene na spoločnosť existujúcu podľa práva cieľového štátu predstavuje prekážku slobody usadiť sa. Pozri k tomu: Grambličková, B., Macko, R., Vzostup cezhraničných premien spoločností (od rozsudku *Polbud* po smernicu o cezhraničných premenách) (1. časť). In: *Justičná revue*, roč. 74 (2022) č. 4, s. 459 – 471.

¹⁷ Z dôvodu obmedzeného rozsahu príspevku sa nezameriavame na celé pozadie harmonizačného procesu cezhraničných premien v rámci EÚ. Viac k tomu pozri napr. aj: Európsky Parlament. The *Polbud* judgment and the freedom of establishment for companies in the European Union: problems and perspectives (STUDY For the JURI committee), 2018; Grambličková, B., Macko, R., Vzostup cezhraničných premien spoločností (od rozsudku *Polbud* po smernicu o cezhraničných premenách) (1. časť). In: *Justičná revue*, roč. 74, č. 4 (2022), s. 459 – 471; Grambličková, B., Macko, R. Vzostup cezhraničných premien spoločností (od rozsudku *Polbud* po smernicu o cezhraničných premenách) (2. časť). In: *Justičná revue*, roč. 74, č. 5 (2022), s. 602 – 617.

¹⁸ Ibid.

2019/2121, ktorá zakotvuje harmonizované pravidlá o cezhraničných premenách a rozdeleniach, ktoré prispievajú k odstráneniu obmedzení týkajúcich sa slobody usadiť sa, čím sa má zároveň zabezpečiť aj primeraná ochrana zainteresovaných osôb. Ako je v odôvodnení č. 4 tejto smernice uvedené: „Vývoj v judikatúre priniesol nové príležitosti pre spoločnosti na vnútornom trhu s cieľom posilniť hospodársky rast, efektívnu hospodársku súťaž a produktivitu.“

III. Zmeny právnej formy obchodných spoločností a družstiev podľa zákona o premenách

Transpozícia Smernice (EÚ) 2019/2121 priniesla do slovenskej právnej úpravy jednotnú a prehľadnú právnu úpravu týkajúcu sa zrušenia spoločnosti bez likvidácie. Prijatý Zákon o premenách zavádza novú terminológiu, ktorá vychádza z ustanovení práva EÚ, čím sa zosúlaďuje slovenská právna úprava s právnou úpravou v krajinách Európskej únie. Nová právna úprava sa dotkla aj pokiaľ ide o *problematiku zmien právnej formy obchodných spoločností a družstiev*.

Na zmeny právnej formy obchodných spoločností a družstiev sa podľa § 69 Obchodného zákonníka použijú ustanovenia osobitného predpisu o premenách obchodných spoločností a družstiev – Zákona o premenách. Prijatý Zákon o premenách, ktorý nadobudol účinnosť 01. 03. 2024, je rozdelený do šiestich častí, ktoré sa ďalej delia na jednotlivé hlavy a diely. Problematika zmeny právnej formy obchodných spoločností a družstiev je upravená v ustanoveniach § 105 až 117 Zákona o premenách (pôvodná právna úprava bola obsiahnutá v § 69b Obchodného zákonníka). Všeobecné definičné vymedzenie zmeny právnej formy je obsiahnuté v § 2 ods. 13 až 15 Zákona o premenách.¹⁹ Zmena právnej formy je definovaná ako postup, pri ktorom spoločnosť bez zrušenia alebo likvidácie zmení svoju právnu formu. Pri zmene právnej formy spoločnosť alebo družstvo nezaniká, iba mení svoju právnu podobu. Na rozdiel od premien obchodných spoločností a družstiev (to znamená fúzia a rozdelenie), pri zmene právnej formy nedochádza k ich zrušeniu a zániku.²⁰ Spoločnosť aj naďalej existuje ako subjekt práva a okrem zmeny právnej formy nedochádza k iným zmenám. Spoločnosť si aj po zmene zachováva svoje identifikačné číslo (IČO), ako aj ďalšie údaje (DIČ, IČ DPH) a pokračuje vo svojej podnikateľskej činnosti aj naďalej na základe existujúcich oprávnení. Takouto zmenou obchodných spoločností a družstiev dochádza v podstate len k úprave vnútorného organizačného členenia podľa toho, na akú právnu formu sa transformujú. Podľa toho dochádza aj k zmene právnej formy spoločnosti v obchodnom registri.²¹

Zákon o premenách rozoznáva v súčasnosti dva druhy zmeny právnej formy, a to:

- a) zmenu právnej formy (má sa na mysli vnútroštátna/domáca zmena), a
- b) cezhraničnú zmenu právnej formy.

Pod spoločným pojmom „zmeny právnej formy obchodných spoločností a družstiev“ sa tak rozumie jednak zmena právnej formy v takom zmysle, ako bola aj do prijatia zákona o premenách vnímaná v rámci ustanovení Obchodného zákonníka, a jednak cezhraničná zmena právnej formy, ako nový právny inštitút, ktorý bol do slovenského právneho poriadku zavedený transpozíciou Smernice (EÚ)

¹⁹ V ustanovení § 2 Zákona o premenách sú obsiahnuté základné pojmy, ktoré sú následne špecifikované v jednotlivých hlavách tohto zákona.

²⁰ Premenou je fúzia alebo rozdelenie spoločnosti (§ 2 ods. 1 Zákona o premenách).

²¹ Patakyová, M. a kol., *Obchodný zákonník. Komentár*. 1. vyd. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 256.

2019/2121. Vo viacerých členských štátoch je inštitút cezhraničnej zmeny právnej formy terminologicky vnímaný ako „cezhraničné premiestnenie sídla“. Pred zakotvením tohto inštitútu sa v odbornej literatúre poukazovalo na absenciu podrobnej slovenskej právnej úpravy v otázke cezhraničného premiestnenia sídla v prípade právnických osôb, ktoré nemajú nadnárodný charakter a keď nedochádzalo k cezhraničnému premiestneniu sídla v dôsledku cezhraničného zlúčenia alebo splynutia, a zároveň na súvisiace aplikačné problémy.²² V ďalšom výklade sa pre obmedzený rozsah článku *nebudeme* venovať podrobnejšie iným (novým) právnym inštitútom, a to vrátane cezhraničnej premeny. Cezhraničná premena nie je to isté ako cezhraničná zmena právnej formy, aj keď oba inštitúty spolu súvisia. Cezhraničná premena je pojem širší, ktorý môže zahŕňať rôzne druhy fúzií, ako je zlúčenie alebo splynutie, ktoré sú zároveň aj cezhraničné zmeny právnej formy v inom kontexte.²³

IV. Vnútroštátna (domáca) zmena právnej formy

Vnútroštátna (domáca) zmena právnej formy je postup, pri ktorom vnútroštátna (domáca) spoločnosť bez zrušenia alebo likvidácie zmení svoju právnu formu. V porovnaní s premenou tak ide o vnútroorganizačnú zmenu spoločnosti, pri ktorej nedochádza k zániku spoločnosti.²⁴ Obchodné spoločnosti a družstvo sa však nemôžu ľubovoľne transformovať na akúkoľvek inú právnu formu podnikania.

V porovnaní s doterajšou právnou úpravou je prístup zákona o premenách odlišný, keďže Obchodný zákonník v zásade pripúšťal akúkoľvek zmenu právnej formy, ak zákon neustanovoval inak. Do nadobudnutia účinnosti Zákona o premenách bolo v prvej vete § 69b ods. 1 Obchodného zákonníka zakotvené, že spoločnosť môže zmeniť svoju právnu formu na inú právnu formu spoločnosti alebo na družstvo, ak zákon neustanovuje inak. V súčasnosti je zakotvené odlišné pravidlo, a podľa § 3 ods. 3 ZoP je zmena právnej formy je nepripustná, ak § 105 ZoP neustanovuje inak.²⁵

V § 105 ZoP sú vymedzené možné zmeny právnej formy jednak pozitívnym a jednak negatívnym spôsobom, a to nasledovným spôsobom:

Zákon *umožňuje* zmeny právnej formy:

- a) verejnej obchodnej spoločnosti na komanditnú spoločnosť,
- b) komanditnej spoločnosti na verejnú obchodnú spoločnosť,
- c) spoločnosti s ručením obmedzeným na akciovú spoločnosť, jednoduchú spoločnosť na akcie alebo družstvo,

²² Pozri k tomu: Jelínková Dudzíková, D., Cezhraničné premiestnenie sídla právnických osôb v Európskej únii. In: Justičná revue, roč. 73, č. 2 (2021), s. 208 - 217.

²³ Porovnaj: podľa § 2 ods. 2 ZoP: „Cezhraničná premena je cezhraničná fúzia alebo cezhraničné rozdelenie spoločnosti.“ a ods. 6 tohto ustanovenia: „Cezhraničná fúzia je fúzia, ak aspoň jednou zúčastnenou spoločnosťou alebo nástupníckou spoločnosťou je slovenská spoločnosť a aspoň jednou zúčastnenou spoločnosťou alebo nástupníckou spoločnosťou je zahraničná spoločnosť.“; § 2 ods. 15 ZoP: „Cezhraničná zmena právnej formy je postup, pri ktorom spoločnosť bez zrušenia alebo likvidácie zmení svoju právnu formu zapísanú v registri pôvodného štátu na právnu formu podľa práva cieľového štátu a zároveň premiestni do cieľového štátu aspoň svoje sídlo.“

²⁴ Porovnaj: „Premena je fúzia alebo rozdelenie spoločnosti.“ (§ 2 ods. 1 ZoP).

²⁵ Pozri k tomu: Bartová, Z., Nový zákon o premenách obchodných spoločností a družstiev – 1. časť – Základné aspekty vnútroštátnych fúzií a zmien právnej formy. In: ARS NOTARIA, 3/24, 2024, s. 4-11.

- d) akciovej spoločnosti na spoločnosť s ručením obmedzeným, jednoduchú spoločnosť na akcie alebo družstvo, ak osobitný predpis neustanovuje inak²⁶,
- e) jednoduchej spoločnosti na akcie na spoločnosť s ručením obmedzeným alebo akciovú spoločnosť,
- f) družstva na spoločnosť s ručením obmedzeným alebo na akciovú spoločnosť.

Zákon *nepripúšťa* nasledovné zmeny právnej formy:

- a) akákoľvek zmena právnej formy akciovej spoločnosti s premenlivým základným imaním,
- b) akákoľvek zmena právnej formy spoločnosti alebo družstva, kde nástupníckou spoločnosťou by bola akciová spoločnosť s premenlivým základným imaním.

Akciová spoločnosť s premenlivým základným imaním bola ako osobitná forma akciovej spoločnosti včlenená do Obchodného zákonníka v súvislosti so zavedením nového typu fondov (investičné fondy s premenlivým obchodným imaním) a možno ju založiť len na účely vykonávania kolektívneho investovania podľa osobitného predpisu (zákon č. 203/2011 Z. z. o kolektívnom investovaní v znení neskorších predpisov). Zmena právnej formy akciovej spoločnosti s premenlivým základným imaním alebo inej spoločnosti na akciovú spoločnosť s premenlivým základným imaním je preto logicky z podstaty veci vylúčená.²⁷

Zmenu právnej formy *explicitne vylučujú* aj niektoré osobitné zákony upravujúce právne postavenie niektorých spoločností so špecifickým predmetom podnikania (napríklad burza cenných papierov²⁸). Osobitný zákon tiež môže viazať na zmenu právnej formy spoločnosti ďalšie požiadavky (napríklad zmena právnej formy banky podlieha súhlasu Národnej banky Slovenska a banka je v takomto prípade povinná vrátiť bankové povolenie dňom uvedeným v rozhodnutí o predchádzajúcom súhlase²⁹).³⁰

Na zmenu právnej formy sa vyžadujú dva základné predpoklady, a to vypracovanie návrhu projektu zmeny právnej formy a schválenie návrhu projektu zmeny právnej formy. Týmto formálnym procesom sa v novej právnej úprave nahrádza rozhodnutie o zmene právnej formy, ktorý bol podľa pôvodnej právnej úpravy v Obchodnom zákonníku základným predpokladom zmeny právnej formy, ktorý bol základným predpokladom zmeny právnej formy.³¹

Vypracovanie návrhu projektu zmeny právnej formy

Oprávneným subjektom na vypracovanie návrhu projektu zmeny právnej formy je štatutárny orgán spoločnosti alebo družstva. V ustanovení § 106 ods. 3 ZoP sú určené podstatné náležitosti, ktoré musí návrh projektu zmeny právnej formy obligatórne obsahovať. Povinnou prílohou návrhu projektu zmeny

²⁶ Takýmto predpisom je napríklad zákon č. 39/2015 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, podľa ktorého ustanovenia § 189 ods. 1 „*Premena, cezhraničná premena, zrušenie alebo cezhraničná zmena právnej formy poisťovne alebo zaistovne nesmie byť na ujmu veriteľov poisťovne alebo zaistovne.*“

²⁷ Z Obchodného zákonníka boli vyňaté obmedzenia zakotvené pôvodne v ustanoveniach § 220f a § 220f.

²⁸ Podľa § 2 ods. 8 písm. c) ZoBCP sa zmena právnej formy burzy zakazuje.

²⁹ § 28 ods. 1 písm. c) Zákon o bankách.

³⁰ Pozri k tomu: Kubíček, P., Škrinár, A., Nevolná, Z., Kopčová, R., Ďurica, M., Obchodné právo. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2025, s. 127 a nasl.

³¹ Schválenie projektu zmeny právnej formy nahradilo pôvodné „rozhodnutie o zmene právnej formy“ podľa predchádzajúcej právnej úpravy v Obchodnom zákonníku.

právnej formy je aj návrh spoločenskej zmluvy a návrh stanov spoločnosti po zmene právnej formy. Samotný návrh projektu zmeny právnej formy musí obsahovať najmä obchodné meno, sídlo a identifikačné číslo spoločnosti pred zmenou právnej formy, právnu formu a obchodné meno spoločnosti po zmene právnej formy, podiely spoločníkov v spoločnosti, prípadne výšku vkladov spoločníkov do spoločnosti po zmene právnej formy (ak sa mení právna forma na akciovú spoločnosť alebo jednoduchú spoločnosť na akcie, musí sa uviesť aj podoba, druh, forma, menovitá hodnota a počet akcií spoločníkov po zmene právnej formy), určenie osôb, ktoré budú štatutárnym orgánom alebo členmi štatutárneho orgánu (ak spoločnosť mení právnu formu na akciovú spoločnosť a ak predstavenstvo volí dozorná rada, určenie členov predstavenstva akciovej spoločnosti sa v návrhu projektu neurčuje), určenie osôb, ktoré budú členmi dozornej rady, ak sa zriaďuje. Ide o *demonštatívny* výpočet obsahových náležitostí, a tak nie je vylúčené, aby návrh projektu zmeny právnej formy obsahoval aj ďalšie údaje.

V prípade, ak mení právnu formu jednoduchá spoločnosť na akcie, akciová spoločnosť alebo spoločnosť s ručením obmedzeným, nová právna úprava zakladá povinnosť vypracovať *správu štatutárneho orgánu*. Ide o písomnú správu, v ktorej štatutárny orgán z právneho a ekonomického hľadiska vysvetlí a odôvodní zmenu právnej formy. Pokiaľ má spoločnosť, ktorá zamýšľa zmenu právnej formy, zriadenú dozornú radu, táto je zo zákona povinná správu štatutárneho orgánu preskúmať a predložiť spoločníkom svoje *vyjadrenie* k zamýšľanej zmene právnej formy. Správa štatutárneho orgánu musí byť poskytnutá spoločníkom na nahliadnutie v sídle spoločnosti, a to aspoň 30 dní pred dňom samotného schvaľovania návrhu projektu zmeny právnej formy. V spoločenskej zmluve alebo v stanovách sa môže určiť aj iný spôsob oboznámenia spoločníkov so správou štatutárneho orgánu (napríklad jej zaslanie na adresu spoločníka).

Schvaľovanie návrhu projektu zmeny právnej formy

Zmena právnej formy spoločnosti má vo všetkých prípadoch vplyv na právne postavenie spoločníkov a rozsah ich práv a povinností. Schvaľovanie návrhu projektu zmeny právnej formy patrí preto do právomoci spoločníkov. Na schválenie návrhu projektu zmeny právnej formy sa vo všeobecnosti vyžaduje súhlas dvoj tretinovej (kvalifikovanej) väčšiny hlasov všetkých spoločníkov, pričom spoločenská zmluva môže stanoviť aj prísnejší počet hlasov. V kapitálových spoločnostiach (to znamená spoločnosť s ručením obmedzeným, akciová spoločnosť a jednoduchá spoločnosť na akcie) je schvaľovanie návrhu projektu zmeny právnej formy zverené do pôsobnosti valného zhromaždenia (najvyššieho orgánu). V spoločnostiach, ktoré si nevytvárajú povinne zo zákona základné imanie (to znamená verejná obchodná spoločnosť a komanditná spoločnosť) platí prísnejší spôsob schvaľovania návrhu projektu zmeny právnej formy a zákon na schválenie ich návrhu projektu zmeny právnej formy vyžaduje súhlas všetkých spoločníkov. V prípade, ak o schválení návrhu projektu zmeny právnej formy hlasuje spoločník – právnická osoba, ktorá je spoločnosť s ručením obmedzeným, akciová spoločnosť alebo jednoduchá spoločnosť na akcie, vyžaduje sa súhlas jej valného zhromaždenia.

Sprísnená nová právna úprava pravidiel schvaľovania návrhu projektu zmeny právnej formy, podľa ktorej sa po novom vyžaduje kvalifikovaná väčšina všetkých (nie len prítomných) akcionárov, môže predstavovať zásadnú prekážku najmä pokiaľ ide o veľké akciové spoločnosti a jednoduché spoločnosti na akcie. V nadväznosti na to môže rezonovať otázka, či sa budú pri schvaľovaní návrhu projektu uplatňovať ustanovenia § 141 ods. 2 OBZ: „Na platnosť zmeny spoločenskej zmluvy, ktorou sa rozširujú

povinnosti uložené spoločenskou zmluvou spoločníkom alebo zužujú, prípadne obmedzujú práva priznané spoločníkom spoločenskou zmluvou, sa vyžaduje súhlas všetkých spoločníkov, ktorých sa táto zmena týka.“ a ustanovenie § 186 ods. 2 OBZ: „Na rozhodnutie valného zhromaždenia o zmene práv spojených s niektorým druhom akcií a o obmedzení prevoditeľnosti akcií na meno sa vyžaduje aj súhlas dvojtretinovej väčšiny hlasov akcionárov, ktorí vlastnia tieto akcie. Stanovy môžu určiť vyšší počet hlasov akcionárov, ktorí majú tieto akcie, potrebný na prijatie uznesenia valného zhromaždenia.“, hoci na toto ustanovenie Zákon o premenách výslovne neodkazuje.

Spoločnosť prijíma schválenie návrhu projektu zmeny právnej formy vo forme uznesenia. V prípade, ak mení právnu formu akciová spoločnosť, uznesenie o schválení návrhu projektu zmeny právnej formy musí byť vyhotovené vo forme notárskej zápisnice. Zákon umožňuje spoločníkom už schválený návrh projektu zmeny právnej formy aj zrušiť, musia tak však urobiť najneskôr do podania návrhu na zápis zmeny do obchodného registra.

Ochrana spoločníkov a veriteľov pri zmene právnej formy spoločnosti

Zákon o premenách poskytuje ochranu spoločníkom, ktorí nesúhlasia so zmenou právnej formy spoločnosti. Takíto spoločníci po zmene právnej formy nemusia zotrvať v nástupníckej spoločnosti a majú možnosť ukončiť svoju účasť v spoločnosti, avšak len za predpokladu, že s tým súhlasia všetci spoločníci. Túto skutočnosť je tiež potrebné uviesť v návrhu projektu zmeny právnej formy. Účasť takýchto spoločníkov v spoločnosti zanikne ku dňu účinnosti zmeny právnej formy (to znamená momentom zápisu nástupníckej spoločnosti do obchodného registra) a spoločnosť im je povinná vyplatiť vyrovnací podiel. Spoločníkom, ktorí hlasovali proti prijatiu tohto návrhu vzniká právo požadovať od spoločnosti odkúpenie ich podielu alebo akcií za primeranú cenu. Takéto odkúpenie je možné len pokiaľ zákon ani spoločenská zmluva nevyžaduje na schválenie návrhu projektu zmeny právnej formy súhlas všetkých spoločníkov (to znamená v prípade kapitálových spoločností). V takomto prípade zaniká spoločníkom účasť *až po zmene* právnej formy, pričom spoločník si svoj nárok na odkúpenie akcií alebo podielu uplatňuje voči spoločnosti v zmenenej právnej forme.

Okrem ochrany spoločníkov, zákon v súvislosti so zmenou právnej formy osobitne chráni aj práva veriteľov *kapitálových* spoločností. V prípade, ak v dôsledku zmeny právnej formy dôjde k zníženiu základného imania alebo ak v novej právnej forme spoločnosť základné imanie vôbec nevytvára, štatutárny orgán je povinný zmenu právnej formy oznámiť do 30 dní od jej účinnosti všetkým známym veriteľom spoločnosti, ktorým vznikli pohľadávky voči spoločnosti pred dňom zverejnenia oznámenia o zápise zmeny právnej formy. Štatutárny orgán má povinnosť zmenu právnej formy zverejniť v obchodnom vestníku, a to dvakrát za sebou s najmenej 30-dňovým odstupom. Rovnakým spôsobom štatutárny orgán zverejňuje aj výzvu, aby veritelia, ktorí majú voči spoločnosti nesplatené pohľadávky, tieto pohľadávky prihlásili a požiadali spoločnosť o dostatočné zabezpečenie ich splnenia. Záujmy veriteľov sú *prioritne zabezpečené* aj tým, že spoločnosť pred uplynutím lehoty na uplatnenie práva veriteľov nemôže spoločníkom poskytnúť žiadne plnenie v súvislosti so zmenou právnej formy a ani im nemôže vyplatiť podiel na zisku. Veritelia sú oprávnení požadovať dostatočné zabezpečenie splnenia ich pohľadávok do 90 dní odo dňa, kedy dostali oznámenie o zmene právnej formy, inak do 90 dní odo dňa druhého zverejnenia zmeny právnej formy v obchodnom vestníku. Po tejto lehote sa právo veriteľov požiadať o dostatočné zabezpečenie splnenia ich pohľadávok premičuje.

V. Cezhraničná zmena právnej formy

Cezhraničná zmena právnej formy je v zákone o premenách obchodných spoločností a družstva novým právnym inštitútom, ktorý má za cieľ zvýšiť cezhraničnú mobilitu spoločností v rámci EÚ. Pokiaľ ide o právnú úpravu cezhraničnej zmeny právnej formy, jej definícia je obsiahnutá ako jeden zo základných pojmov v prvej časti zákona. Podľa § 2 ods. 15 ZoP: *„Cezhraničná zmena právnej formy je postup, pri ktorom spoločnosť bez zrušenia alebo likvidácie zmení svoju právnu formu zapísanú v registri pôvodného štátu na právnu formu podľa práva cieľového štátu a zároveň premiestni do cieľového štátu aspoň svoje sídlo.“* Problematiku cezhraničnej zmeny právnej formy upravuje druhá hlava štvrtej časti zákona, konkrétne ide o ustanovenia § 112 až 117 ZoP. Tieto ustanovenia neobsahujú komplexnú právnú úpravu cezhraničnej zmeny právnej formy, zákonodarca odkazuje na subsidiárne použitie ustanovení upravujúcich všeobecné ustanovenia pre cezhraničné premeny.³² Podľa čl. 86b ods. 2 Smernice (EÚ) 2019/2121 je „cezhraničná premena“ operácia, pri ktorej spoločnosť bez zrušenia, ukončenia prevádzky alebo vstúpenia do likvidácie zmení právnu formu zapísanú v registri v pôvodnom členskom štáte na právnu formu v cieľovom členskom štáte, a premiestňuje do cieľového členského štátu aspoň svoje sídlo, pričom si zachováva svoju právnu subjektivitu. Vo viacerých členských štátoch je inštitút cezhraničnej zmeny právnej formy terminologicky vnímaný ako „cezhraničné premiestnenie sídla“.³³

Cezhraničnou zmenou právnej formy sa rozumie postup, pri ktorom spoločnosť bez zrušenia alebo likvidácie zmení svoju právnu formu zapísanú v obchodnom registri *pôvodného štátu* na právnu formu podľa práva *cieľového štátu*. V súvislosti s cezhraničnou zmenou právnej formy tak boli v Zákone o premenách zavedené tri ďalšie nové pojmy, a to:

1. „pôvodný štát“, ktorým sa rozumie členský štát, v ktorom je registrovaná spoločnosť pred cezhraničnou zmenou právnej formy;
2. „cieľový štát“, ktorým sa rozumie členský štát, v ktorom je registrovaná spoločnosť po cezhraničnej zmene právnej formy; a
3. „premenená spoločnosť“, ktorou je spoločnosť vytvorená v cieľovom štáte po cezhraničnej zmene právnej formy (spoločnosť sa zapisuje do registra cieľového štátu, do ktorého si zároveň musí premiestniť aspoň svoje sídlo. Pri cezhraničnej zmene právnej formy sa premenená spoločnosť označuje ako „nástupnícka spoločnosť“.³⁴

Zákon o premenách v súčasnosti nepripúšťa cezhraničnú zmenu právnej formy pre všetky formy obchodných spoločností. Cezhraničná zmena právnej formy slovenskej spoločnosti je možná iba pre akciovú spoločnosť alebo spoločnosť s ručením obmedzeným. Ak cezhranične mení právnu formu zahraničná spoločnosť, musí mať ekvivalentnú právnu formu k forme akciovej spoločnosti alebo spoločnosti s ručením obmedzeným v súlade s právnym poriadkom iného členského štátu. Spoločnosť, ktorá vznikne cezhraničnou zmenou právnej formy sa nazýva premenená spoločnosť. Rovnako, ako v prípade vnútroštátnej/domácej zmeny právnej formy, aj na cezhraničnú zmenu právnej formy sa

³² Podľa § 112 ods. 3 ZoP: *„Na cezhraničnú zmenu právnej formy sa primerane použijú ustanovenia prvej hlavy tretej časti tohto zákona. Ustanovenia § 76, 78, 89 a 92 sa nepoužijú.“*

³³ Pozri k tomu: Jelínková Dudzíková, D., Cezhraničné premiestnenie sídla právnických osôb v Európskej únii. In: Justičná revue, roč. 73, č. 2 (2021), s. 208 – 217.

³⁴ Vymedzenie pojmov je obsiahnuté v § 2 ods. 17 písm. b), písm. c) a písm. d) a f) ZoP.

vyžaduje postup, ktorý zahŕňa vypracovanie návrhu projektu cezhraničnej zmeny právnej formy a jeho následné schválenie.

Vypracovanie návrhu projektu cezhraničnej zmeny právnej formy

Na vypracovanie návrhu projektu cezhraničnej zmeny právnej formy je oprávnený iba štatutárny orgán spoločnosti. *Všeobecné náležitosti* návrhu projektu sú rovnaké ako v prípade projektu cezhraničnej premeny podľa § 77 ZoP. Návrh projektu cezhraničnej zmeny právnej formy projektu tak musí obsahovať najmä:

- a) obchodné meno, právnu formu, sídlo a identifikačné číslo zúčastnených spoločností,
- b) navrhované obchodné meno, právnu formu a sídlo zúčastnených spoločností, ak sa budú tieto údaje pri cezhraničnej zmene právnej formy meniť,
- c) navrhované obchodné meno, právnu formu a sídlo spoločnosti, ktorá vznikne cezhraničnou zmenou právnej formy,
- d) orientačný harmonogram pre cezhraničnú zmenu právnej formy,
- e) práva udelené nástupníckou spoločnosťou spoločníkom požívajúcim osobitné práva alebo vlastníkom iných cenných papierov ako tých, ktoré predstavujú podiel na základnom imaní spoločnosti, alebo opatrenia, ktoré sa týchto osôb týkajú,
- f) informácie o poskytnutých zárukách na ochranu veriteľov zúčastnenej spoločnosti,
- g) informácie o osobitných výhodách, ktoré sú alebo budú poskytnuté členom štatutárneho orgánu alebo dozorného orgánu,
- h) predpokladané vplyvy cezhraničnej zmeny právnej formy na zamestnanosť,
- i) údaje o postupoch, podľa ktorých sa upraví účasť zamestnancov v nástupníckej spoločnosti, tam, kde je to potrebné,
- j) údaj o tom, či podiel spoločníka zanikajúcej spoločnosti podlieha výmene alebo o tom, že jeho účasť zaniká, ak je táto skutočnosť známa v čase vypracovania návrhu projektu cezhraničnej zmeny právnej formy, s uvedením dôvodov.

Okrem demonštratívne uvedených podstatných náležitostí návrhu projektu cezhraničnej zmeny právnej formy musí takýto návrh obsahovať aj ďalšie, pre tento proces osobitné, náležitosti, a to:

- a) informáciu o stimuloch podľa osobitného predpisu,¹²⁾ ak ich spoločnosť v pôvodnom členskom štáte získala v období predchádzajúcom päť rokov pred vyhotovením návrhu projektu cezhraničnej zmeny právnej formy,
- b) informáciu o peňažnej náhrade ponúknuť spoločníkom, ktorí budú hlasovať proti schváleniu návrhu projektu cezhraničnej zmeny právnej formy.

K návrhu projektu cezhraničnej zmeny právnej formy je potrebné pripojiť aj *návrh spoločenskej zmluvy a návrh stanov premenenej spoločnosti*. Budúci spoločníci (akcionári) sú tak dostatočne informovaní o svojich právach a povinnostiach, ktoré im vyplývajú z cezhraničnej zmeny právnej formy. Štatutárny orgán každej slovenskej zúčastnenej spoločnosti je tiež povinný vypracovať písomnú správu, v ktorej z právneho a ekonomického hľadiska vysvetlí a odôvodní cezhraničnú zmenu právnej formy. V tejto správe musia byť uvedené najmä dôsledky na budúcu podnikateľskú činnosť spoločnosti a dôsledky pre zamestnancov. Správa štatutárneho orgánu obsahuje buď časť pre spoločníkov a časť pre zamestnancov, alebo sa môžu vypracovať dve samostatné správy – jedna pre spoločníkov a druhá pre

zamestnancov. V § 79 ods. 3 a 4 ZoP je kogentným spôsobom určené, čo musia tieto časti správy štatutárneho orgánu obsahovať. Povinnosť vypracovať správu štatutárnemu orgánu odpadá, ak je zúčastnenou spoločnosťou spoločnosť s jedným spoločníkom. Štatutárny orgán *nemusi vypracovať* časť správy pre spoločníkov, ak sa všetci spoločníci vzdali práva na jej predloženie. Časť správy pre zamestnancov štatutárny orgán nemusí vypracovať v prípade, ak zúčastnená spoločnosť nemá zamestnancov, alebo všetci zamestnanci spoločnosti sú členmi jej štatutárneho orgánu.

Pokiaľ dôjde k podstatnej zmene obchodného majetku a záväzkov spoločnosti v období medzi vypracovaním návrhu projektu cezhraničnej zmeny právnej formy a dňom konania valného zhromaždenia, na ktorom sa rozhoduje o cezhraničnej zmene právnej formy, štatutárny orgán slovenskej zúčastnenej spoločnosti má *osobitnú povinnosť informovať* o týchto skutočnostiach valné zhromaždenie spoločnosti a štatutárneho orgánu ďalšej zúčastnenej spoločnosti.

V prípade, ak má slovenská zúčastnená spoločnosť zriadenú dozornú radu, dozorná rada má povinnosť zamýšľanú cezhraničnú zmenu právnej formy, návrh projektu a správu štatutárneho orgánu preskúmať a predložiť svoje vyjadrenie o pripravovanej cezhraničnej zmene právnej formy valnému zhromaždeniu. Ak s tým súhlasia všetci spoločníci, dozorná rada sa môže tejto povinnosti zbaviť.

Na rozdiel od vnútroštátnej zmeny právnej formy, k cezhraničnej zmene právnej formy sa musí vyjadriť aj *audítor* (táto povinnosť sa nevyžaduje len v prípade, ak sa tak dohodli všetci spoločníci oboch zúčastnených spoločností alebo ak je zúčastnenou spoločnosťou spoločnosť s jedným spoločníkom). Audítor preskúma vypracovaný návrh projektu cezhraničnej zmeny právnej formy, o čom vypracuje *písomnú správu*. Zúčastnená spoločnosť je povinná poskytnúť audítorovi všetky informácie a písomnosti, ktoré sú potrebné na vypracovanie tejto správy, a tiež je povinná umožniť mu vykonať v spoločnosti potrebnú kontrolu. Audítor musí byť pri výkone týchto povinností nezávislý od zúčastnenej spoločnosti a *zodpovedá za škodu*, ktorú spôsobí spoločníkom zúčastnenej spoločnosti porušením povinností pri vypracúvaní správy o preskúmaní návrhu projektu cezhraničnej zmeny právnej formy. V záujme ochrany spoločníkov a zamestnancov, spoločnosť je povinná zverejniť správu audítora o preskúmaní návrhu projektu cezhraničnej zmeny právnej formy. Urobí tak jej zverejnením vo svojom sídle alebo na ďalšej adrese spoločnosti (napríklad organizačná zložka podniku), ako aj na svojom webovom sídle, najneskôr jeden mesiac pred hlasovaním o schválení návrhu projektu cezhraničnej zmeny právnej formy.

Návrh projektu cezhraničnej zmeny právnej formy musí byť zverejnený v zbierke listín alebo v Obchodnom vestníku. Spolu s návrhom projektu cezhraničnej premeny sa do zbierky listín ukladá aj informácia pre spoločníkov, veriteľov a zamestnancov (alebo ich zástupcov) o tom, že pripomienky k návrhu tohto projektu môžu predložiť najneskôr päť pracovných dní pred konaním valného zhromaždenia, ktoré o cezhraničnej zmene právnej formy rozhoduje, inak spoločnosť na ich pripomienky nemusí prihliadať. Spoločnosť má tiež povinnosť zverejniť oznámenie o uložení uvedených dokumentov do zbierky listín v Obchodnom vestníku, a to najmenej jeden mesiac pred dňom konania valného zhromaždenia.

Zúčastnenej spoločnosti zákon ukladá povinnosť zverejniť jej spoločníkom a zamestnancom nasledovné dokumenty na nahliadnutie: návrh projektu cezhraničnej zmeny právnej formy, správu štatutárneho orgánu (ak je vypracovaná), účtovné závierky zúčastnených spoločností, priebežnú účtovnú závierku, meno a priezvisko notára, ktorý bude vydávať osvedčenie predchádzajúce cezhraničnej zmene právnej

formy. Spoločnosť je povinná zverejniť tieto dokumenty vo svojom sídle alebo na ďalšej adrese spoločnosti (napríklad organizačná zložka podniku), ako aj na svojom webovom sídle, a to najneskôr šesť týždňov pred hlasovaním o schválení návrhu projektu cezhraničnej zmeny právnej formy.

Každý zanikajúcej slovenskej spoločnosti zo zákona vyplývajú určité *oznamovacie povinnosti*. Plánovanú cezhraničnú zmenu právnej formy má spoločnosť povinnosť oznámiť príslušnému správcovi dane (daňový úrad alebo colný úrad), a to aspoň 60 dní pred dňom konania valného zhromaždenia. Oznamovaciu povinnosť má spoločnosť aj v prípade, ak je podiel zanikajúcej spoločnosti predmetom záložného práva. Oznámenie o tom, že bol vypracovaný návrh projektu cezhraničnej zmeny právnej formy, musí byť záložnému veriteľovi doručené aspoň 30 dní pred dňom konania valného zhromaždenia. Nesplnením týchto oznamovacích povinností by dotknuté subjekty mohli napadať platnosť uznesenia valného zhromaždenia o schválení projektu.

Osvedčenie predchádzajúce cezhraničnej zmene právnej formy

Podľa Smernice (EÚ) 2019/2121, aby sa zabezpečilo primerané rozdelenie úloh medzi členskými štátmi a efektívna a účinná kontrola *ex ante* cezhraničných operácií, príslušné orgány členských štátov spoločnosti alebo spoločností uskutočňujúcich cezhraničnú operáciu by mali mať právomoc vydať osvedčenie predchádzajúce cezhraničnej zmene právnej formy. Príslušné orgány v členskom štáte spoločnosti alebo spoločností, ktoré sú výsledkom cezhraničnej zmeny právnej formy, pred zakotvením novej právnej úpravy nemali mať možnosť schváliť cezhraničnú operáciu bez takéhoto osvedčenia. Podmienky zaslania osvedčenia predchádzajúceho operácii a preskúmania zákonnosti cezhraničnej premeny zo strany cieľového členského štátu sú upravené v čl. 86n a čl. 86o. Podľa čl. 86o ods. 1 Smernice (EÚ) 2019/2121, členské štáty určia súd, notársky úrad alebo iný orgán príslušný na preskúmanie zákonnosti cezhraničnej premeny, pokiaľ ide o tú časť postupu, ktorá sa riadi právom cieľového členského štátu a na schválenie cezhraničnej premeny. Podľa slovenskej právnej úpravy, zúčastnená spoločnosť môže požiadať *notára* o vydanie osvedčenia predchádzajúce cezhraničnej zmene právnej formy. Toto osvedčenie vydáva notár vo forme notárskej zápisnice po preskúmaní splnenia všetkých požiadaviek ustanovených pre cezhraničnú zmenu právnej formy. Po vydaní osvedčenia notár toto osvedčenie elektronicky uloží do zbierky listín, a prostredníctvom systému prepojenia registrov (BRIS) sa osvedčenie odošle priamo registrom ostatných zúčastnených spoločností. Podľa Smernice (EÚ) 2019/2121 musia členské štáty akceptovať takéto osvedčenie a nesmú na zapísanie zmeny právnej formy vyžadovať ďalšie preukázanie podmienok, ktoré mali byť v členskom štáte danej spoločnosti splnené.³⁵

Ochrana veriteľov a majiteľov cenných papierov

V súlade so Smernicou (EÚ) 2019/2121 je v Zákone o premenách upravená ochrana veriteľov pre cezhraničnú zmenu právnej formy. Ako sa uvádza v odôvodnení č. 4 tejto smernice: „*Práva spoločností na cezhraničné premeny, zlúčenia alebo splynutia a rozdelenia by mala sprevádzať a náležite vyvažovať ochrana zamestnancov, veriteľov a spoločníkov.*“ Podľa § 116 ZoP tak veritelia, ktorí majú ku dňu zverejnenia návrhu projektu cezhraničnej zmeny právnej formy voči spoločnosti nesplatené pohľadávky

³⁵ Podľa čl. 86o ods. 5 ZoP, orgán uvedený v odseku 1 tohto článku prijme osvedčenie predchádzajúce premene ako presvedčivé potvrdenie o riadnom dokončení uplatniteľných postupov a formálnych náležitostí pred premenou v pôvodnom členskom štáte, bez ktorého nemožno schváliť cezhraničnú premenu.

a ktorí nepovažujú ponúkané záruky v návrhu projektu za dostačujúce, môžu od spoločnosti požadovať, aby ich neuhradené pohľadávky primerane zabezpečila. Za primerané sa vždy považuje, ak spoločnosť zloží do notárskej úschovy peňažnú hotovosť vo výške pohľadávky označenej veriteľom. V prípade, ak sa spoločnosť s veriteľom na primeranom zabezpečení nedohodne, a ak veriteľ preukáže, že v dôsledku cezhraničnej zmeny právnej formy je jeho pohľadávka ohrozená, rozhodne o primeranom zabezpečení súd. Návrh na začatie konania o určení primeraného zabezpečenia môže podať veriteľ do troch mesiacov od zverejnenia návrhu projektu cezhraničnej zmeny právnej formy. Prebiehajúce súdne konania o určení primeraného zabezpečenia môžu byť prekážkou pre vydanie osvedčenia predchádzajúceho cezhraničnej zmene právnej formy. Notár môže vydať osvedčenie len v prípade, ak boli tieto súdne konania právoplatne ukončené alebo ak je v návrhu projektu cezhraničnej zmeny právnej formy obsiahnutá dohoda o právomoci súdu a o rozhodnom práve. Na základe takejto dohody by veritelia, ktorí mali voči slovenskej zúčastnenej spoločnosti pred cezhraničnou zmenou právnej formy pohľadávky, mohli uplatniť svoje právo voči nástupníckej spoločnosti na slovenskom súde a na základe slovenského práva. Ak notár vydá osvedčenie predchádzajúce cezhraničnej zmene právnej formy aj napriek prebiehajúcim súdnym konaniam o určení primeraného zabezpečenia, musí túto skutočnosť v osvedčení uviesť. Právomoc slovenského súdu v takých konaniach zostane zachovaná aj po nadobudnutí účinnosti cezhraničnej zmeny právnej formy. *Nárok na uplatnenie pohľadávok*, ktoré vznikli pred zverejnením návrhu projektu cezhraničnej zmeny právnej formy, si veritelia spoločnosti môžu uplatniť v lehote *do dvoch rokov* od nadobudnutia účinnosti cezhraničnej zmeny právnej formy. V súlade s normami o medzinárodnej právomoci súdov si veritelia môžu tieto nároky uplatniť na slovenskom súde, ako aj v inom štáte.

Pri cezhraničnej zmene právnej formy akciových spoločností zákon zakotvuje aj osobitnú ochranu majiteľom prioritných dlhopisov alebo vymeniteľných dlhopisov alebo iných cenných papierov s osobitnými právami, ktorí musia v nástupníckej spoločnosti získať rovnocenné práva. Neplatí to iba v prípade, ak každý z majiteľov týchto cenných papierov so zmenou ich práv súhlasil alebo ak majú nárok na to, aby nástupnícka spoločnosť od nich tieto cenné papiere odkúpila. Spoločníci majú tiež právo na vyplatenie vyrovnacieho podielu pri cezhraničnej zmene právnej formy.

Schvaľovanie návrhu projektu a účinnosť cezhraničnej zmeny právnej formy

Schvaľovanie návrhu projektu cezhraničnej zmeny právnej formy je zverené do pôsobnosti najvyššieho orgánu spoločnosti, valného zhromaždenia. Valné zhromaždenie prijíma rozhodnutie dvojtretinovou (kvalifikovanou) väčšinou hlasov *všetkých* spoločníkov. V spoločenskej zmluve sa môže stanoviť aj prísnejšia väčšina hlasov. Prísnejšiu väčšinu hlasov stanovuje zákon v prípade schvaľovania návrhu projektu cezhraničnej zmeny právnej formy akciovej spoločnosti, v ktorej bolo vydaných viac druhov akcií. V takomto prípade sa vyžaduje súhlas dvojtretinovej väčšiny prítomných akcionárov z každého druhu akcií. V rámci schvaľovania návrhu projektu cezhraničnej zmeny právnej formy valné zhromaždenie prerokuje:

- a) správu štatutárneho orgánu,
- b) správu audítora o preskúmaní návrhu projektu cezhraničnej zmeny právnej formy podľa,
- c) stanovisko zamestnancov,
- d) pripomienky spoločníkov, veriteľov a zamestnancov alebo ich zástupcov.

Spolu s návrhom projektu cezhraničnej zmeny právnej formy musí rovnakým spôsobom nástupnícka spoločnosť schváliť aj prípadnú zmenu spoločenskej zmluvy alebo stanov nástupníckej spoločnosti, ak táto zmena nie je zahrnutá v návrhu projektu. Pri schvaľovaní cezhraničnej zmeny právnej formy si môže valné zhromaždenie slovenskej zúčastnenej spoločnosti vyhradiť právo, že podmienkou uskutočnenia cezhraničnej zmeny právnej formy je jeho výslovný súhlas s úpravou účasti zamestnancov v nástupníckej spoločnosti podľa osobitných ustanovení o účasti zamestnancov pri cezhraničnej premene a cezhraničnej zmene právnej formy.³⁶

Valné zhromaždenie prijíma rozhodnutie o cezhraničnej zmene právnej formy vo forme *uznesenia*. Uznesenie valného zhromaždenia o schválení návrhu projektu premeny musí obsahovať údaje o elektronickej adrese, na ktorú môžu spoločníci adresovať svoje žiadosti v prípade uplatnenia ich práva na odkúpenie akcií alebo práva na vyplatenie vyrovnacieho podielu.

Cezhraničná zmena právnej formy nadobúda účinnosť podľa práva členského štátu, ktorým sa spravuje nástupnícka spoločnosť. Pokiaľ je touto nástupníckou spoločnosťou *slovenská* spoločnosť, cezhraničná zmena právnej formy nadobúda účinnosť dňom zápisu zmeny právnej formy do obchodného registra. Od tohto dňa má nástupnícka spoločnosť sídlo v cieľovom štáte a platí, že nástupnícka spoločnosť existuje v takej právnej forme, na akú bola zmenená. Po nadobudnutí účinnosti takáto zmena už nemôže byť vyhlásená za neplatnú.

VI. Záver

Transpozícia Smernice (EÚ) 2019/2121 priniesla do slovenskej právnej úpravy komplexnú právnu úpravu týkajúcu sa zrušenia spoločnosti bez likvidácie. Prijatý Zákon o premenách zavádza novú terminológiu, ktorá vychádza z ustanovení práva EÚ, a tým sa zosúladzuje slovenská právna úprava s právnou úpravou v krajinách Európskej únie. Zmeny sa dotkli aj pokiaľ ide o problematiku zmien právnej formy obchodných spoločností a družstiev.

Zmena právnej formy obchodných spoločností a družstiev predstavuje špecifický typ transformácie, pri ktorej dochádza k zmene právnej formy podnikateľského subjektu bez zániku jeho právnej subjektivity. Spoločnosť si tak zachová svoju právnu kontinuitu, prechádza však do iného organizačno-právneho rámca, čo predstavuje významný právny aj ekonomický krok v živote obchodnej spoločnosti.

V porovnaní s predchádzajúcou úpravou zmien právnej formy obchodných spoločností a družstva podľa Obchodného zákonníka priniesol Zákon o premenách viaceré zmeny. Zmenami právnej formy obchodných spoločností a družstiev sa rozumie po novom jednak zmena právnej formy v takom zmysle, ako bola aj do prijatia zákona o premenách vnímaná v rámci ustanovení Obchodného zákonníka, a jednak cezhraničná zmena právnej formy, nový právny inštitút, ktorý bol do slovenského právneho poriadku zavedený transpozíciou Smernice (EÚ) 2019/2121.

Pokiaľ ide o vnútroštátne (domáce) zmeny právnej formy, podľa Zákona o premenách je zmena právnej formy kapitálových spoločností na osobné spoločnosti a osobných spoločností na kapitálové spoločnosti *neprípustná*. Zákonom o premenách sa rozšírila možnosť zmeny právnej formy z jednoduchej spoločnosti na akcie na spoločnosť s ručením obmedzeným a na akciovú spoločnosť a platí to aj opačne, to znamená, zo spoločnosti s ručením obmedzeným a akciovej spoločnosti na jednoduchú

³⁶ § 118 až 128 Zákona o premenách.

spoločnosť na akcie. Zákon o premenách ďalej umožňuje zmenu právnej formy družstva na spoločnosť s ručením obmedzeným alebo na akciovú spoločnosť. Pokiaľ ide o zmenu akciovej spoločnosti s premenlivým základným imaním, zmeny v osobitnej právnej úprave nenastali a podľa Zákona o premenách takáto spoločnosť aj naďalej nemôže zmeniť právnu formu. Platí to aj opačne, to znamená, žiadna forma spoločnosti nemôže zmeniť právnu formu na akciovú spoločnosť s premenlivým základným imaním.

Do slovenského právneho poriadku sa prijatím Zákona o premenách zakotvil nový inštitút – cezhraničná zmena právnej formy. Ide o postup, pri ktorom spoločnosť bez zrušenia alebo likvidácie zmení svoju právnu formu zapísanú v registri pôvodného štátu na právnu formu podľa práva cieľového štátu a zároveň premiestni do cieľového štátu aspoň svoje sídlo. Umožnenie cezhraničnej zmeny právnej formy vychádza zo základného princípu jednotného trhu Európskej únie, slobody usadiť sa, čím sa má za cieľ zvýšiť cezhraničnú mobilitu spoločností v rámci EÚ. Vo viacerých členských štátoch je cezhraničná zmena právnej formy terminologicky vnímaná ako cezhraničné premiestnenie sídla. Z dôvodu obmedzeného rozsahu článku sa nezameriavame na celé pozadie harmonizačného procesu cezhraničných premien v rámci EÚ a v prvej kapitole uvádzame len prelomové rozhodnutia v oblasti slobody usadiť sa pre spoločnosti v rámci EÚ.

Okrem samotného pojmu cezhraničnej zmeny právnej formy boli v súvislosti s cezhraničnou zmenou právnej formy v Zákone o premenách zavedené aj ďalšie pojmy, a to: „pôvodný štát“, „cieľový štát“ a „premenená spoločnosť“. Pôvodným štátom sa rozumie členský štát EÚ, v ktorom je registrovaná spoločnosť pred cezhraničnou zmenou právnej formy. Cieľovým štátom je členský štát, v ktorom je registrovaná spoločnosť po cezhraničnej zmene právnej formy. Takáto spoločnosť sa zapisuje do registra cieľového štátu, do ktorého si zároveň musí premiestniť aspoň svoje sídlo. Po zápise zmenenej spoločnosti v registri cieľového štátu sa táto spoločnosť v registri pôvodného štátu vymaže. Pri cezhraničnej zmene právnej formy sa premenená spoločnosť označuje ako „nástupnícka spoločnosť“.

Cezhraničná zmena právnej formy slovenskej spoločnosti je možná iba pre akciovú spoločnosť alebo spoločnosť s ručením obmedzeným. Ak cezhranične mení právnu formu zahraničná spoločnosť, musí mať ekvivalentnú právnu formu k forme akciovej spoločnosti alebo spoločnosti s ručením obmedzeným v súlade s právnym poriadkom iného členského štátu. Spoločnosť, ktorá vznikne cezhraničnou zmenou právnej formy sa nazýva premenená spoločnosť.

Ako v prípade vnútroštátnej (domácej) zmeny právnej formy, tak aj v prípade cezhraničnej zmeny právnej formy sa vyžaduje postup, ktorý zahŕňa vypracovanie návrhu projektu zmeny právnej formy a jeho následné schválenie. V jednotlivých častiach príspevku podrobne opisujeme formálne náležitosti a postup schvaľovania. Dva základné predpoklady zmeny právnej formy tak zahŕňajú vypracovanie návrhu projektu zmeny právnej formy a schválenie návrhu projektu zmeny právnej formy. Oprávneným subjektom na vypracovanie návrhu projektu zmeny právnej formy je štatutárny orgán spoločnosti alebo družstva. Zmena právnej formy spoločnosti má vo všetkých prípadoch vplyv na právne postavenie spoločníkov a rozsah ich práv a povinností. Preto samotné schvaľovanie návrhu projektu zmeny právnej formy patrí do právomoci spoločníkov, ako najvyššieho orgánu spoločnosti. Schválenie projektu zmeny právnej formy je základným predpokladom zmeny právnej formy, ktoré nahradilo pôvodné „rozhodnutie o zmene právnej formy“ podľa predchádzajúcej právnej úpravy v Obchodnom zákonníku. Sprísnená právna úprava pravidiel schvaľovania návrhu projektu zmeny právnej formy, podľa ktorej sa

po novom vyžaduje kvalifikovaná väčšina *všetkých* (nie len prítomných) akcionárov, môže v praxi predstavovať zásadnú prekážku najmä pokiaľ ide o veľké akciové spoločnosti, prípadne jednoduché spoločnosti na akcie.

Každý zanikajúcej slovenskej spoločnosti zo zákona vyplývajú aj určité oznamovacie povinnosti, ktoré uvádzame podrobnejšie v samostatnej kapitole o cezhraničných zmenách právnej formy. Na rozdiel od vnútroštátnej zmeny právnej formy, k cezhraničnej zmene právnej formy sa musí vyjadriť aj *audítor*.

Aby sa zabezpečilo primerané rozdelenie úloh medzi členskými štátmi a efektívna a účinná kontrola *ex ante* cezhraničných operácií, podmienkou cezhraničnej zmeny právnej formy je osvedčenie predchádzajúce cezhraničnej zmene právnej formy. Podľa slovenskej právnej úpravy v Zákone o premenách, toto osvedčenie po preskúmaní splnenia všetkých požiadaviek ustanovených pre cezhraničnú zmenu právnej formy vydáva *notár* vo forme notárskej zápisnice, ktoré elektronicky uloží do zbierky listín, a prostredníctvom systému prepojenia registrov (BRIS) sa osvedčenie odošle priamo registrom ostatných zúčastnených spoločností. Podľa Smernice (EÚ) 2019/2121 musia ostatné členské štáty akceptovať takéto osvedčenie a nesmú na zapísanie zmeny právnej formy vyžadovať ďalšie preukázanie podmienok, ktoré mali byť v členskom štáte danej spoločnosti splnené.

Zákon o premenách pomerne výrazne upravuje ochranu zainteresovaných osôb, pričom ide najmä o zamestnancov, veriteľov a spoločníkov. Pokiaľ ide o ochranu spoločníkov pri vnútroštátnej zmene právnej formy spoločnosti, Zákon o premenách poskytuje ochranu spoločníkovi, ktorí nesúhlasia so zmenou právnej formy spoločnosti. Takíto spoločníci po zmene právnej formy za určitých podmienok nemusia zotrvať v nástupníckej spoločnosti a majú možnosť ukončiť svoju účasť v spoločnosti. Dohodnúť zánik účasti niektorých spoločníkov je umožnené v rámci projektu zmeny právnej formy ku dňu účinnosti vnútroštátnej zmeny právnej formy. Pre platnosť takejto dohody sa vyžaduje súhlas spoločníka, ktorého účasť má v nástupníckej spoločnosti zaniknúť. V takomto prípade vznikne tomuto spoločníkovi nárok na vyplatenie vyrovnacieho podielu. Pri cezhraničnej zmene právnej formy si tieto práva spoločníci budú môcť uplatňovať na slovenskom súde podľa slovenského práva, a to aj v prípade, ak nástupnícka spoločnosť bude zahraničnou spoločnosťou (to znamená, že táto spoločnosť je zapísaná v obchodnom registri cieľového štátu, má sídlo v cieľovom štáte a existuje v takej právnej forme, na akú bola zmenená).

Okrem ochrany spoločníkov, zákon v súvislosti so zmenou právnej formy osobitne chráni aj práva veriteľov *kapitálových* spoločností. V prípade, ak v dôsledku zmeny právnej formy dôjde k zníženiu základného imania alebo ak v novej právnej forme spoločnosť základné imanie vôbec nevytvára, štatutárny orgán má oznamovaciu povinnosť voči všetkým známym veriteľom spoločnosti, ktorým vznikli pohľadávky voči spoločnosti pred dňom zverejnenia oznámenia o zápise zmeny právnej formy. Záujmy veriteľov sú *prioritne zabezpečené* aj tým, že spoločnosť pred uplynutím lehoty na uplatnenie práva veriteľov nemôže spoločníkovi poskytnúť žiadne plnenie v súvislosti so zmenou právnej formy a ani im nemôže vyplatiť podiel na zisku. Pri cezhraničnej zmene právnej formy akciových spoločností zákon zakotvuje aj osobitnú ochranu majiteľov prioritných dlhopisov alebo vymeniteľných dlhopisov alebo iných cenných papierov s osobitnými právami, ktorí musia v nástupníckej spoločnosti získať *rovnocenné práva*.

Pokiaľ ide o cezhraničnú zmenu právnej formy, veritelia, ktorí majú ku dňu zverejnenia návrhu projektu cezhraničnej zmeny právnej formy voči spoločnosti nesplatené pohľadávky a ktorí nepovažujú ponúkané

záruky v návrhu projektu za dostačujúce, môžu od spoločnosti požadovať, aby ich neuhradené pohľadávky primerane *zabezpečila*. Prebiehajúce súdne konania o určení primeraného zabezpečenia môžu byť prekážkou pre vydanie osvedčenia predchádzajúceho cezhraničnej zmene právnej formy. Notár môže vydať osvedčenie len v prípade, ak boli tieto súdne konania právoplatne ukončené alebo ak je v návrhu projektu cezhraničnej zmeny právnej formy obsiahnutá dohoda o právomoci súdu a o rozhodnom práve.

Použité informačné zdroje:

1. Bartová, Z., Nový zákon o premenách obchodných spoločností a družstiev – 1. časť – Základné aspekty vnútroštátnych fúzií a zmien právnej formy, In: ARS NOTARIA 3/24, 2024, s. 4–11.
2. Berlingher, D., Regulating Free Movement of Goods within the European Union, In: Journal of Legal Studies, roč. 21, č. 35 (2018), s. 61–77 (DOI: 10.1515/jles-2018-0005).
3. De Cecco, F., Fundamental Freedoms, Fundamental Rights, and the Scope of Free Movement Law, In: German Law Journal, roč. 15, č. 3 (2014), s. 383–406. DOI: <https://doi.org/10.1017/S2071832200018964>.
4. Grambličková, B., Macko, R., Vzostup cezhraničných premien spoločností (od rozsudku Polbud po smernicu o cezhraničných premenách) (1. časť), In: Justičná revue, roč. 74, č. 4 (2022), s. 459–471.
5. Grambličková, B., Macko, R., Vzostup cezhraničných premien spoločností (od rozsudku Polbud po smernicu o cezhraničných premenách) (2. časť), In: Justičná revue, roč. 74, č. 5 (2022), s. 602–617.
6. Jelínková Dudzíková, D., Cezhraničné premiestnenie sídla právnických osôb v Európskej únii, In: Justičná revue, roč. 73, č. 2 (2021), s. 208–217.
7. Karpat, A., Voľný pohyb spoločností v judikatúre Súdneho dvora EÚ, Bratislava: EUROIURIS, 1991, s. 102–110.
8. Kolas, H., Cross-Border Conversions In Accordance With the Directive (EU) 2019/2121 and the Current Rules of Law of the Czech Republic, In: Prague Law Working Papers Series, roč. 1, č. 1 (2024).
9. Kubíček, P., Škrinár, A., Nevolná, Z., Kopčová, R., Ďurica, M., Obchodné právo, 4. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2025, s. 450, ISBN 978-80-7380-987-4.
10. Lipková, B., Ekonomické slobody v Európskej únii po vytvorení jednotného trhu, In: Ekonomický časopis, roč. 59, (2011), č. 5, s. 506–527.
11. Ondrušová, L., Právna úprava premeny obchodných spoločností, In: Ekonomika a informatika, Vol 21, No 2, 2023, s. 26–35.
12. Pastierik, V., Podnikové premeny a zmeny vo vybraných súvisiacich zákonoch (rozdelenie, splynutie, rozštiepenie, odštiepenie, zmena právnej formy), In: Daňový a účtovný poradca podnikateľa, č. 15 (2023).
13. Patakyová, M. a kol., Obchodný zákonník. Komentár, 1. vyd., Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 1792, ISBN 978-80-8232-018-6.
14. Žitňanská, L., Odštiepenie v novej právnej úprave premien spoločností, In: Súkromné právo, roč. 6 (2024).

15. Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/2121 z 27. novembra 2019, ktorou sa mení Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1132 zo 14. júna 2017 týkajúca sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností, pokiaľ ide o cezhraničné premeny, zlúčenia alebo splynutia a rozdelenia o cezhraničných premenách, zlúčeníach a splynutí obchodných spoločností a družstiev.
16. Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1132 zo 14. júna 2017 týkajúca sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností (Ú. v. EÚ L 169, 30.6.2017), v ktorej sa upravujú cezhraničné zlúčenia alebo splynutia kapitálových spoločností.
17. Zákon č. 309/2023 Z. z. o premenách obchodných spoločností a družstiev a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
18. Dôvodová správa k vládnemu návrhu zákona o premenách obchodných spoločností a družstiev a o zmene a doplnení niektorých zákonov z 14.4.2023.
19. Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.
20. Zákon č. 429/2002 Z. z. o burze cenných papierov v znení neskorších predpisov.
21. Zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
22. Rozsudok Súdneho dvora EÚ C-210/06 zo 16. decembra 2008 vo veci Cartesio Oktató és Szolgáltató Bt.
23. Rozsudok Súdneho dvora EÚ C-106/16 z 25. októbra 2017 vo veci Polbud.